

ВІДГУК ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

Безручка Олександра Вікторовича, доктора мистецтвознавства,
професора, завідувача кафедри кіно-, телемистецтва

ПВНЗ «Київський університет культури»

на дисертацію **Сушка Павла Миколайовича**

«Підготовка продюсера в Україні: пошук оптимальної моделі»,

подану на здобуття ступеню доктора філософії

за спеціальністю 021 Аудіовізуальне мистецтво і виробництво,

галузь знань 02 Культура і мистецтво.

1. Актуальність теми дослідження.

Дисертаційне дослідження Сушка Павла Миколайовича «Підготовка продюсера в Україні: пошук оптимальної моделі» порушує важливу для українського кінематографу проблему підготовки високопрофесійних продюсерів аудіовізуального мистецтва. Професія продюсера є відносно новою для України, хоч у світі вона сформувалась ще в першій чверті ХХ століття. Її важливість та актуальність обумовлені тим фактом, що продюсер фактично є головною рушійною силою під час створення нового мистецького твору, адже його діяльність здійснюється впродовж усього процесу кіновиробництва.

При цьому на сьогодні основна увага дослідників сфокусована на особливостях становлення професії продюсера, розгляду особистісних та професійних якостей провідних митців, аналізі створення та управління кінобізнесом. У свою чергу проблеми функціонування різних моделей підготовки продюсерів залишаються малодослідженими (значною мірою через те, що більше уваги приділяють загальним виробничим моделям, які існують в аудіовізуальному виробництві).

Тому розробка оптимальної моделі підготовки продюсерів є важливим кроком для розвитку аудіовізуального мистецтва та виробництва, підвищення якості культурного продукту й інтеграції України в глобальний ринок аудіовізуального виробництва.

2. Наукова новизна результатів дисертації.

Безсумнівно, подана на захист дисертація демонструє ознаки наукової новизни, оскільки здобувачем всебічно висвітлені концептуальні особливості підготовки продюсерів, як у вітчизняному, так і зарубіжному дискурсі, з оглядом історичного та культурного контексту. Так, автором вперше обґрунтовано оптимальну модель підготовки продюсерів в Україні з урахуванням аналізу відповідного національного та світового досвіду, потреб індустрії та умов сьогодення, яка базується на міждисциплінарному підході, який поєднує науково-теоретичну, особистісну та культурну складові в єдину гуманістичну систему. Удосконалено нормативно-правові механізми підготовки продюсерів в Україні, що враховують потреби сучасного аудіовізуального ринку, шляхом внесення змін до чинних нормативно-правових актів. Дисертантом розглянуто різноманітні підходи до навчання, ураховуючи когнітивні, психологічні, методичні та організаційні компоненти, які забезпечують формування професійних навичок майбутніх продюсерів.

В цілому сформульовані у роботі наукові положення та висновки, доведені до рівня конкретних пропозицій, ґрунтуються на новітніх наукових розробках вітчизняних та зарубіжних вчених, є коректними та обґрунтованими.

3. Теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Теоретичне значення результатів дисертації полягає в наявності потенційної ємності наукової проблеми, яка досліджена. Матеріали дисертації розширюють і поглиблюють базу для підготовки до загальних і спеціальних навчальних курсів з теорії та історії культури, мистецтвознавства, можуть бути використані в подальших наукових дослідженнях, під час написання статей тощо.

4. Наукова обґрунтованість результатів дослідження, наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукова обґрунтованість основних положень дисертації, а також висновків підкріплена наявністю теоретичної основи дослідження, опрацюванням джерельної бази та ретельним збором фактологічного матеріалу, міждисциплінарним осмисленням підготовки продюсерів, систематичним опрацюванням теоретичної літератури, написаної українською та англійською

мовами, чітка аргументованість висунутих у дисертації положень. Представлене дослідження характеризується вагомою новизною сформульованих положень, висновків та рекомендацій.

5. Рівень виконання поставленого наукового завдання та оволодіння здобувачем методологією наукової діяльності.

Обрані методи дослідження відповідають поставленій меті, є доволі логічними та доречними. Використання зазначених методів дослідження дозволило досягти мети та виконати дослідницькі завдання в повному обсязі.

6. Апробація результатів дисертації.

Наведені результати дисертаційного дослідження підтверджені 10 одноосібними науковими публікаціями, серед яких 4 статті у фахових виданнях, затверджених МОН України за напрямом «Мистецтвознавство» та включених до науково-метричних баз та 6 публікацій апробаційного характеру.

7. Структура та зміст дисертації, її самостійність, завершеність, відповідність вимогам щодо оформлення і обсягу.

Структура дисертації є логічною та обумовлена її метою та дослідницькими завданнями. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг дисертації 246 сторінок, з них 200 сторінок основного тексту. Список джерел налічує 228 найменувань. Висновки дисертаційного дослідження підтверджують наведені аргументи, свідчать про досягнення поставленої в дослідженні мети.

8. Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях.

Текст дисертації та публікацій успішно пройшов відповідну перевірку, порушень академічної доброчесності не виявлено. Наукові результати, викладені в дисертаційній роботі висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п. 8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінетів Міністрів України від 12 січня 2022 року №44.

9. Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Даючи позитивну оцінку дисертаційній роботі Сушка П. М., маємо зауважити, що як і будь-яка інноваційна наукова праця, вона містить окремі суперечливі чи дискусійні положення, які потребують додаткової аргументації або пояснень. Так, варто виокремити:

1. Підрозділ 2.1. «Підходи до підготовки продюсерів у США», у якому автор розглядає американську модель підготовки та вивчає програми підготовки продюсерів у навчальних закладах США, є дещо перевантаженим фактичним матеріалом. Частину останнього було б доцільно подати у вигляді таблиць, що спростило б опанування проаналізованих у підрозділі закладів та програм.

2. У той же час, на нашу думку, дещо недостатньо проаналізовані художні й документальні стрічки, серіали, створені під орудою провідних закордонних й українських продюсерів або ж аудіовізуальні твори, що висвітлюють специфіку їхньої роботи. І якщо перший компонент частково реалізований, то другий – відсутній. Мається на увазі т.зв. «бекстейдж» (англ. backstage, утворений внаслідок поєднання слів back – позаду та stage – сцена), де розповідається про приховані від пересічного глядача залаштункові моменти кіновиробництва. Насамперед йдеться про документальні фільми, телевізійні передачі про зйомки фільмів та, безперечно, проблематику продюсерської діяльності. Другим компонентом могли б бути науково-популярні стрічки, в яких висвітлюється історія екранних мистецтв взагалі та її провідних митців. У них також є достатньо цікавої інформації щодо теми дослідження. Наприклад, документальний фільм виробництва Британського інституту кіно «Історія американського кіно від Мартіна Скорсезе» (англ. A Personal Journey with Martin Scorsese Through American Movies, 1995). І, насамкінець, художні фільми й серіали, в яких висвітлюється проблематика кіновиробництва: останній епізод серіалу «Молодий Індіана Джонс» (англ. The Young Indiana Jones Chronicles, 1992), «Франшиза» (англ. The Franchise, 2024) тощо. Найбільш цікавим видається серіал «Пропозиція» (англ. The Offer, 2022), базований на спогадах продюсера Альберта С. Радді про зйомки Френсісом Фордом Копполою першої частини гангстерської саги «Хрещений батько».

3. На с. 148 підрозділу 3.1. «Вітчизняний досвід підготовки продюсерів» згадується три провідних українських режисера – Олександр Довженко, Іван Кавалерідзе та Ігор Савченко, але чомусь лише крайній названий мистецьким педагогом, «який був не лише режисером фільму «Богдан Хмельницький» (1941), але й педагогом» (с.148). Вимушені зауважити, що саме завдяки директорам Київської кіностудії (Павлу Нечесі, Зіновію Іцкову та ін.) в умовах підпорядкованого ним реального кіновиробництва у Києві функціонували декілька мистецьких навчальних закладів: Режисерська лабораторія Олександра Довженка; Школа кіноакторів під керівництвом Олександра Довженка – Гната Ігнатовича; Режисерська бригада (лабораторія) Івана Кавалерідзе; Акторська школа Георгія Авенаріуса та Вадима Юнаківського; Акторська школа Антоніна Панкришева; Школа з підготовки молодих режисерів Гліба Затворницького; Школи кіноакторів Бориса Дмоховського тощо. За часів СРСР цензура намагалася знищити згадки про ці мистецькі навчальні заклади на українському кіновиробництві, які не вписувались у загальну догматичну структуру радянської кіноосвіти. Але після відновлення нашої країною незалежності українськими науковцями були відновлені сторінки екранної освіти, опубліковані статті та монографії, захищені кандидатські й докторські дисертації. Тому, на нашу точку зору, варто було хоча б назвати ці кінонавчальні заклади та зацентувати увагу на важливості їхнього функціонування завдяки директорам Київської кіностудії.

4. У тексті III розділу дисертаційної роботи наведено окремі дисципліни. Чи не варто було б написати окрему програму підготовки продюсерів аудіовізуального мистецтва та запропонувати її в додатках?

Втім, зазначені дискусійні моменти не зменшують наукового і практичного значення отриманих дисертантом результатів.

10. Загальний висновок і оцінка дисертації. Дисертація Сушка Павла Миколайовича «Підготовка продюсера в Україні: пошук оптимальної моделі» є самостійною, актуальною та завершеною роботою, виконаною на високому науковому рівні відповідно до вимог «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу

вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами), а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 021 Аудіовізуальне мистецтво і виробництво, галузь знань 02 Культура і мистецтво.

Доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри кіно-, телемистецтва
ПВНЗ «Київський університет культури»

Олександр БЕЗРУЧКО

Підпис засвідчую.	
Директор ДК _____	
« ____ » _____ 20 ____	